PRINCIPALELE ETAPE DE DEZVOLTARE ALE PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Vasile CREȚU,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Ilona JOSANU,
magistru în drept

SUMAR

În lucrarea de față autorii prezintă analiza detaliată a evoluției procedurii în ordonanță în cadrul diferitor sisteme de drept aplicabile pe teritoriul actual al Republicii Moldova. Sunt evidențiate principalele momente istorico-juridice ce au condus la modificarea, ajustarea și chiar excluderea procedurii în ordonanță din conținuturile codurilor de procedură civilă. Lucrarea conține la fel detalii asupra categoriilor de pretenții ce tradițional erau examinate în procedura în ordonanță și ordinea procesuală de examinare a cauzelor pe parcursul diferitor etape de evoluție a procedurii în ordonanță.

Cuvinte-cheie: *procedura în ordonanță, ordonanța judecătorească, etapele de dezvoltare ale procedurii în ordonanță.*

(Continuare din numărul trecut)

Aplicarea procedurii reduse în practica din acea perioadă s-a dovedit însă a fi anevoioasă, în special din cauza procedurilor, deși mai puțin formale, dar totuși destul de complexe, cât și a diferitor subterfugii la care recurgeau părâții în scopul tărăgănării procesului de judecată. Pentru a redresa situația, la 29 decembrie 1889 au fost publicate *Regulile de procedură pentru conducătorii de zemstvă și judecătorii din orașe*. Conducătorii de zemstvă și judecătorii din orașe dispuneau de dreptul ca, în cadrul judecării cauzelor atribuite în competența lor (valoarea acțiunii cărora nu depășea 300 de ruble – *n.a.*), să pună în executare silită actele fără examinarea judiciară prealabilă a acestora.[1] Lista actelor care puteau fi puse în executare silită în această procedură includea: a) acte privitoare la iobagi, acte notariale, acte cu privire la plata banilor sau restituirea lucrurilor și altor bunuri mobile; b) contractele de închiriere a bunurilor imobiliare, autentificate în același mod.

Aplicarea procedurii era determinată de următoarele condiții:

a) actul pe care se baza judecătorul sau conducătorul de zemstvă la emiterea deciziei sale trebuia să fie întocmit sau autentificat în modul prevăzut de lege și b) executarea în baza acestui act nu putea să depindă de îndeplinirea unor condiții, survenirea cărora trebuia să fie dovedită în prealabil de către petiționar. Deci, actul trebuia să fie incontestabil.[2] În anexă la cerere, de rând cu prezentarea documentelor în baza cărora era înaintată pretenția și a dovezii de achitare a taxei de judecare, trebuiau să fie prezentate însuși actul în original care urma să fie executat, dar și să fie indicată suma cerută spre încasare, penalitățile și majorările de întârziere. Cauzele în procedura de executare silită erau examinate fără citarea părâtului, și dacă cererea era satisfăcută, nemijlocit pe actul în baza căruia a fost luată decizia de executare silită, se făcea înscrierea – ordinul (rezoluția) de executare. Ordinul de executare trebuia să conțină mențiuni cu privire la: anul, luna și data emiterii; numele, prenumele sau porecla creditorului, funcția ocupată de acesta; data emiterii actului și tipul actului; obiectul executării silite; suma cheltuielilor de judecată ce urma să fie achitată de către părât; semnătura și ștampila persoanei care a emis ordinul (conducătorul de zemstvă sau judecătorul de oraș). Respectiv, actul care conținea aceste mențiuni ținea locul de titlu executoriu,

LEGISLATION: MAIN STAGES OF DEVELOPMENT THE ORDINANCE PROCEDURE

SUMMARY

The authors of this paper present a detailed analysis of the evolution process of the writ proceedings within different systems of law applied throughout the current territory of the Republic of Moldova. This work also highlights main historical moments that led to the modification, adjustment and even removal of the writ procedure from the content of civil procedure codes. The paper provides details on categories of claims that traditionally were part of the writ proceedings and the trial in writ proceedings cases at different stages of evolution of the writ proceedings.

Key-words: *writ proceedings, writ, stages of development of the writ proceedings.*

[1] Черемин М.А., Приказное производство в российском гражданском процессе, Москва, ООО «Городец-издат», 2001, стр. 29

[2] Ibidem, pag. 29.

și însești însemnările despre executare se făceau pe document în original. Dacă însă cererea de emitere a ordinului de executare silită nu era admisă, se emitea o încheiere cu indicarea motivelor de refuz, iar documentul original era restituit petiționarului, de rând cu taxa de judecare a pricinii și alte plăți achitate la depunerea cererii. Încheierea de refuz nu putea fi atacată cu apel, nici în alt oarecare mod, însă creditorul putea să se adreseze în instanța de judecată în procedura generală sau cea redusă. După emiterea ordinului de încasare silită, pârâtul avea la dispoziție șapte zile pentru a depune plângere privind dispunerea în procedura silită la cererea persoanei care nu avea dreptul să o ceară; privind dispunerea executării în privința sa în loc de altă persoană; privind încălcarea competenței jurisdicționale; privind calculul greșit al sumei spre încasare; privind dispunerea executării în privința sa înainte de termenul de executare.[3]

La 3 iulie 1891, Statutul de procedură judiciară civilă a fost completat cu capitolul VIII, intitulat *Privind procedura judiciară simplificată*, unde au fost incluse articolele 365[1] – 365[24].

În procedura simplificată erau examinate două categorii de cauze[4]: 1) acțiunile privind plata oricăror sume bănești ce reies din obligații în scris, inclusiv cambiile și scrisorile de gaj, sumelor de bani datorate în baza contractelor de închiriere a bunurilor imobile, dacă în document nu se conținea mențiunea privind necesitatea îndeplinirii unor condiții, survenirea cărora trebuia să fie dovedită în prealabil de către petiționar; 2) acțiunile privind predarea bunurilor la expirarea termenului de închiriere. Conform modificărilor din 1891, în procedura simplificată nu puteau fi examinate cauzele în care pârâtul nu putea să se prezinte în fața instanței de judecată din motive obiective în termeni restrânși (de ex., aflare peste hotarele țării, sau când nu era cunoscut locul aflării pârâtului) și când acțiunea era înaintată contra mai multor pârâți domiciliați în diferite circumscripții. La fel, în procedura simplificată nu puteau fi examinate cauzele, dacă au expirat cinci ani de la expirarea termenului de prescripție privind plata obligației sau dacă a trecut un an de la data expirării termenului de dare în chirie a bunului. O situație aparte, ce împiedica examinarea cauzelor în procedura simplificată, era cea când existau temeri privind recurgerea reclamantului la această procedură cu rea credință (de ex., când reclamantul era în faliment și prin exercitarea acestei proceduri, mult mai rapide decât procedura obișnuită, obținea foloase, știind că pârâtul nu va avea nicio posibilitate de a o contesta).[5]

Dreptul de a alege procedura obișnuită sau simplificată aparținea reclamantului, el trebuind să indice expres și nemijlocit în cererea de chemare în judecată alegerea sa în favoarea procedurii simplificate. La cerere trebuia să fi anexat documentul în original pe care era întemeiată acțiunea, precum și alte documente ce confirmau pretenția (pretențiile) expuse în cererea de chemare în judecată. Cauzele în procedura simplificată erau examinate de către judecător unipersonal. După primirea cererii, judecătorul examina posibilititatea admiterii acesteia pentru examinare în procedura simplificată și, în caz de admitere, numea termenul ședinței de judecată. Acest termen era pe cât se poate de restrâns: maxim peste o zi după primirea de către pârât a citației, fără a lua în calcul timpul necesar pârâtului pentru a se deplasa la sediul instanței, iar în cazul în care pârâtul locuia în circumscripția instanței de judecată căreia i-a fost prezentată cererea de examinare a cauzei în procedura simplificată sau când existau temeri că pârâtul va dispărea sau va înstrăina bunurile aflate în proprietatea sa, termenul putea fi fixat nemijlocit în ziua primirii de către pârât a citației. În citație trebuia să fie menționat expres faptul examinării cauzei în procedura simplificată, în caz contrariu - pârâtul avea dreptul să ceară amânarea procesului. Spre deosebire de reglementările anterioare, noile modificări ale *Statutului de procedură judiciară civilă* nu prevedeau obligația reclamantului de a se prezenta în instanța de judecată. Reclamantul însă putea fi înștiințat despre ziua ședinței de judecată, dacă formula un demers în acest sens. În practică, această înștiințare era făcută doar în cazul când reclamantul trimitea cererea prin poștă; în cazul în care cererea era depusă personal sau de către reprezentantul său, judecătorul anunța ziua examinării cauzei în procedura simplificată nemijlocit la data depunerii cererii. Cauza era examinată în aceeași zi când era numită ședința de judecată. Până atunci, pârâtul trebuia să prezinte toate probele în apărarea sa, să formuleze recuzări, să înainteze obiecțiile sale, precum și să prezinte documentele confirmative. Lipsa dovezilor suficiente nu era temei de amânare a procesului.

În procedura simplificată nu era admisă suspendarea procesului, înaintarea acțiunii reconvenționale, precum și intervenirea intervenientului prinicpal sau atragerea terților accesorii. Survenirea unor situații care în mod inevitabil duceau la suspendarea procesului, cum ar fi, de ex., constatarea comiterii unei infracțiuni, decesul, boala mintală sau dacă una din părțile în litigiu sau reprezentantul acesteia devenea incapabilă ducea la încetarea procesului, cu transmiterea cauzei pentru examinarea judecătoriei de circumscripție în procedura obișnuită. Aceeași consecință era antrenată și în cazul când pârâtul înainta obiecții privind caracterul autentic (veridic) al documentului sau privind falsificarea documentului în baza căruia instnața de judecată urma să ia hotărârea în procedura simplificată. În același timp, părțile aveau dreptul să ceară transferul examinării cauzei în procedura redusă.

În cazul admiterii cererii de transfer a examinării cauzei în procedura simplificată, judecătorul emitea o încheiere care nu putea fi atacată în nici un mod. Neprezentarea părților citate în ședința de judecată nu ducea la amânarea sau suspendarea procesului. În procedura simplificată erau admise doar două categorii de probe: actele întocmite în forma scrisă și recunoașterea faptelor nemijlocit în fața instanței de judecată[6]. Judecătorul avea la dispoziție trei zile pentru întocmirea hotărârii judecătorești. Hotărârea devenea irevocabilă din momentul pronunțării părții dispozitive și reclamantului imediat i se trimitea titlul executoriu în baza căruia hotărârea urma să fie pusă în executare. Ho-

[3] Ibidem, pag.31.

[4] Учебник русского гражданскаго судопроизводства А.Х. Гольмстена, заслуженнаго профессора. Издание пятое, исправленное и дополненное, Санкт-Петербург, типография М. Меркушева, Невскийи проспект № 8, 1913, стр. 370.

[5] Ibidem, pag. 371.

[6] Ibidem, pag. 373.

tărârea emisă în procedura simplificată nu putea fi atacată cu apel, fiind admisă doar contestarea încheierilor privind: restituirea cererii de chemare în judecată în procedura simplificată sau de refuz a admiterii cererii în procedura simplificată; privind amânarea, suspendarea sau încetarea procesului în procedura simplificată; privind asigurarea acțiunii și încheierea de refuz a admiterii contestării încheierii. Anularea hotărârii emise în procedura simplificată era posibilă doar în două cazuri: 1) transmiterea cauzei de către aceeași instanță judecătorului care a emis hotărârea, spre examinare în procedura redusă și 2) depunerea unei acțiuni privind eliberarea de răspundere sau de întoarcere a executării[7]. În primul caz, instanța de judecată ignora, pur și simplu, hotărârea emisă în procedura simplificată, aceasta considerându-se nulă din momentul depunerii cererii de examinare a cauzei în procedura simplificată. Cererea de examinare a cauzei în procedura redusă putea fi depusă atât de către pârât cât și de către reclamant, în termen de o lună de la data pronunțării dispozitivului hotărârii. Conform reglementării procesual-civile din 1891, legea nu prevedea careva temeiuri de anulare a hotărârii emise în procedura simplificată, precum nici părțile nu erau obligate să le indice în cererea lor de examinare a cauzei în procedura redusă. Pentru examinarea acestei categorii de cereri legea impunea plata taxei de stat în mărime de 50% din taxa cu care erau impuse celelalte acțiuni în instanța de judecată (1% din valoarea acțiunii).

Depunerea unei acțiuni privind eliberarea de răspundere sau de întoarcere a executării era posibilă doar de către pârâtul contra căruia a fost emisă hotărârea în procedura simplificată, înseși depunerea fiind în dependență de faptul dacă hotărârea a fost sau nu executată. Prin această modalitate, practic, avea loc contestarea hotărârii, întrucât, în cazul când hotărârea încă nu a fost executată, era cerută eliberarea de răspundere în privința executării pretenției examinate în procedura simplificată, iar în cazul în care hotărârea a fost deja executată, se cerea întoarcerea executării. Pârâtul putea să se folosească de aceste modalități de apărare doar în următoarele cazuri: când hotărârea în procedura simplificată a fost pronunțată în lipsa pârâtului; omiterea de către pârât a termenului pentru depunerea cererii de transfer a examinării cauzei în procedura redusă, precum și în termen de un an de la primirea de către pârât a primei notificări privind executarea hotărârii. Pe lângă aceasta, pârâtul, în ambele situații de contestare descrise mai sus, nemijlocit la depunerea cererii, putea cere suspendarea executării hotărârii emise în procedura simplificată, instanța urmând să o examineze în aceeași zi, conform regulilor de asigurare a acțiunii[8].

Procedura simplificată a continuat să fie aplicată până în anul 1912, când, prin efectul Legii privind modificarea judecătoriilor locale din 15 iunie 1912, aceasta a fost abrogată. Unul din scopurile reformei judiciare din 1912 consta, în special, în simplificarea ritualurilor și formelor de procedură[9]. A. Vasiliev menționa că, după expirarea a 15 ani de punere în aplicare a procedurii simplificate, se poate de judecat despre rezultate practice ale acesteia, iminentă însă fiind concluzia că procedura simplificată nu a atins scopurile stabilite.[10] S-a constatat că păstrarea în continuare a procedurii simplificate, în format de contradictorialitate clasică proprie procedurii în acțiune civilă, aplicată în procedrua de examinare a litiigiilor bazate pe acte incontestabile, cu citarea obligatorie a pârâtului, nu mai avea rost, întrucât, în final, oricum se ajungea la tărăgănarea recunoașterii dreptului creditorului. Or, procedura simplificată viza obținerea de către creditor, în termenii cei mai scurți posibili, a ordinului instanței de judecată, emis în baza unor acte scrise incontestabile, care îi oferea posibilitatea legală să-și realizeze dreptul subiectiv. Ca regulă, pretențiile creditorului nu erau îndeplinite de către debitor nu din motiv că acesta nu se considera obligat să le îndeplinească, ci din simpla nedorință de a le îndeplini în mod benevol sau din cauza că debitorul nu dispunea de resursele necesare[11].

După modificările din 1912, Statutul procedurii judiciare civile prevedea în continuare procedura executării silite, sediul materiei fiind la Capitolul X intitulat Executarea silită în baza actelor, art. 161^{1} – 161^{24}. În procedura de executare silită puteau fi examinate cauzele bazate pe următoarele categorii de acte: 1) acte privitoare la iobagi, acte notariale și acte autentificate conform regulilor de notariat; acte privind plata sumelor de bani sau returnarea obiectelor sau altor bunuri mobile, dacă executarea în baza acestui act nu depindea de îndeplinirea unor condiții, survenirea cărora trebuia să fie dovedită în prealabil de către reclamant; 2) contractele de închiriere a bunurilor imobile, în partea ce ține de obligația chiriașului de a elibera spațiul luat în chirie și plata sumelor datorate, cu condiția că aceste contracte au fost întocmite conform cerințelor legii; 3) actele de protest a cambiilor; 4) acordurile, încheiate conform regulilor speciale de plată, în urma producerii accidentelor în câmpul muncii privind plata despăgubirilor atât muncitorilor și/sau slujbașilor cât și membrilor familiilor lor. În procedura silită nu puteau fi examinate cauzele privitoare la: a) executarea îndreptată contra unui departament de stat și b) dacă a expirat termenul de prescripție în privința obligației menționate în act, fapt ce reieșea în mod evident din însuși conținutul actului.

Începutul secolului XX se remarcă nu doar prin evenimentele istorice ce s-au perindat în ritm vertiginos, dar și prin adoptarea primelor acte fundamentale privind procedura judiciară. După lovitura de stat din 25 octombrie 1917, la 21 noiembrie 1917 în Basarabia a fost convocat Sfatul Țării, iar la 2 decembrie 1917 a fost declarată formarea Republicii Democartice Moldovenești în componența Republicii Federative Ruse ca membră cu drepturi depline[12]. La 24 ianuarie 1917 Republica Moldovenească a fost proclamată stat independent. Mișcarea pentru unirea cu România a dus la adoptarea, prin vot nominal unanim, de către Sfatul Țării la 27 martie 1918 a unirii condiționate a Basarabiei cu România. Decretul regal din 9 aprilie 1918 a confirmat hotărârea de unire a Basarabiei cu România,

7 Ibidem, pag. 374.
8 Ibidem, pag. 375.
9 А. А. Васильев Закон о преобразовании местнаго суда 15 июня 1912 г., С-Петербург, Издание Юридического Книжнаго Магазина В.П. Анисимова, 1913, стр. XXIV.
10 Ibidem, pag. XXXII.
11 Ibidem, pag. XXXIII.
12 E. Aramă, op. citată, pag. 196.

iar la 20 decembrie 1919 Adunarea deputaților și Senatul României a ratificat Actul Unirii Basarabiei. În iunie-august 1919, în Basarabia are loc reforma judiciară (judecătorească) în conformitate cu legislația română[13]. Astfel, pe teritoriul Basarabiei a fost pus în aplicare Codul procesual civil al României, adoptat la 9 septembrie 1865, promulgat la 11 septembrie 1865, în aplicare din 1 decembrie 1865. Conform Codului de procedură civilă al României din 1865, procedura obișnuită era cea contencioasă, bazată pe contradictorialitate între părți cu interese opuse, realizată în ședință publică, pe baza principiilor oralității și contradictorialității dezbaterilor judiciare. După modificările legislative din 1900, accentul a fost deplasat de pe caracterul contencios în favoarea celui grațios, astfel procesele se puteau desfășura în biroul judecătorului, cu evitarea dezbaterilor ample, existând și posibilitatea pronunțării unei hotărâri rapide, de obicei cu caracter temporar. În acest sens, art. 66 al Capitolului II din Cartea a II-a a Decretului-lege nr. 1228 din 1900, intitulat Cereri, ordonanțe președințiale și citații, prevedea că persoana care avea interesul de a constata declarația unui martor, părerea unui expert sau o anumită stare de lucruri a unor bunuri mobile sau imobile, recunoașterea unui act scris sau a unei obligații, validitatea sau nevaliditatea unui titlu, o va putea face prin intermediul instanței de judecată, depunând o chemare de urgență înaintea sa a părților interesate, pentru stabilirea cererei sale. La obținerea chemării de urgență, președintele tribunalului sau locțiitorul său, în limitele competenței, puteau decide în același termen, în cazuri grabnice, dispunând în privința păstrării unui drept, care ar putea să dispară, precum și în privința înlăturării piedicilor care ar putea apărea în procesul de executare a unui titlu executoriu. Aceste încuviințări judecătorești aveau caracter vremelnic, erau executorii prin sine însești, în privința lor nu se putea de formulat un drept de opoziție.

În același timp, urmare a mișcărilor sociale ghidate de motive politice și propagandiste, de susținere a puterii instaurate după lovitura de stat din 25 octombrie 1917, Comitetul Executiv Central al Ucrainei, la cea de a III-a sesiune, adoptă, la 12 octombrie 1924, decizia despre crearea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești (RASSM) în componența Ucrainei. RASSM avea o pupulație puțin peste jumătate de milion, includea inițial 12 raioane din regiunea transnistreană de astăzi a Republicii Moldova, dar și raioanele Balta, Bîrzula, Ocna Roșie, Codîma, Cruteni, Pesceana și Ananiev din actuala regiune Odesa a Ucrainei, capitala până în anul 1929 fiind numită orașul Balta, iar apoi – or. Tiraspol. La 23 aprilie 1925 a fost aprobată Constituția RASSM. În materie de procedură civilă, pe teritoriul RASSM se aplica Codul de procedură civilă al Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene (RSSU), adoptat la 30 iulie 1924, inspirat din Codul de procedură civilă al Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse (RSFSR) din 30 iulie 1923, pus în aplicare la 1 septembrie 1923. În art. 191 al Capitolului XX al Părții a treia întitulate Procedurile speciale al CPC al RSFSR din anul 1923 erau enumerate categoriile de cauze atribuite la procedura specială: a) cu privire la averea rămasă în urma celor decedați; b) cu privire la înscrierile și hotărârile de arbitraj; c) cu privire la depunerea în judecată a obiectelor obligațiilor (depozit); d) cu privire la eliberarea ordonanțelor judecătorești asupra actelor; e) cu privire la desfacerea căsătoriei; f) cu privire la eliberarea de serviciul militar din convingeri religioase; g) cu privire la plîngerile asupra acțiunilor notarilor. Lista pricinilor procedurii speciale era supusă modificărilor frecvente, acestea fiind determinate de schimbările politice, sociale, economice și organizatorice din perioada constituirii statutului sovietic. Însești procedura specială era considerată ca formă judiciară destul de flexibilă și mobilă de apărare a drepturilor și intereselor cetățenilor și ale organizațiilor[14]. Capitolul XXIV al CPC al RSFSR din 1923 intitulat Cu privire la eliberarea ordonanțelor judecătorești asupra actelor includea articolele 210 – 219, care reglementau particularitățile specifie ale examinării acestei categorii de cauze în procedura specială. Conform art. 210 al CPC al RSFSR din 1923, instanța de judecată emitea ordonanța judecătorească în cazurile ce priveau încasarea sumelor bănești, cereri privind reîntoarcerea sau transmiterea bunurilor, dacă pretenția rezulta din: a) protestul cambiei; b) actele juridice față de care era instituită cerința obligatorie de întocmire sau autentificare notarială; c) tranzacțiile de orice fel în ordine judiciară; d) acorduri privind mărimea întreținerii datorate copiilor și celuilalt soț, încheiate în forma prevăzută de Codul privind actele de stare civilă și e) cărțile de plată a salariului. Ordonanța judecătorească nu putea fi eliberată dacă: a) pretenția era îndreptată contra unei instituții sau întreprindere de stat; b) dacă a trecut mai mult de o lună din data cînd creditorul avea dreptul să ceară creanța; c) dacă pentru determinarea drepturilor creditorului era necesară prezentarea probelor suplimentare; d) dacă în baza documentelor prezentate nu se putea concluziona cu certitudine asupra răspunderii debitorului; și e) în cazul în care nemijlocit în textul documentului prezentat instanței de judecată reieșea că executarea obligației pe care se baza pretenția, depindea de anumite condiții, apariția cărora trebuia să fie fost dovedită în prealabil. La cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se anexa documentul în original pe care creditorul își baza pretenția, și dovada achitării taxei de stat care constituia ¼ din taxa stabilită pentru cererile în acțiunea civilă. În ordonanța judecătorească se indica: 1) numărul dosarului; 2) anul, luna ziua emiterii ordonanței judecătorești; 3) denumirea și sediul instanței de judecată care a eliberat ordonanța judecătorească; 4) numele, prenumele și locul de trai al debitorului și creditorului; 5) denumirea exactă a actelor (timpul și locul întocmirii acestora, denumirea organului care le-a autentificat, numărul de înregistrare); 6) perioadele pentru care este dispusă încasarea sumelor devenite scadente; 7) sumele sau obiectele pasibile de încasare; 8) cheltuielile de judecată încasate de la debitor; 9) penalitățile de întîrziere, dacă acestea erau prevăzute în documentul prezentat instanței de judecată; 10) semnătura judecătorului și a grefierului, și ștampila instanței de judecată.

Ordonanța judecătorească constituia concomitent și titlu executoriu. Executorul judecătoresc făcea înscrieri despre executare nemijlocit pe act, iar în cazul în care obligația era executată complet, orginalul actului era remis debitorului. Originalul ordonanței judecătorești se remitea creditorului, instanța reținînd o copie a acesteia. În caz de refuz de

[13] V. Creţu, op. citată, pag. 225.

[14] V. Creţu, op. citată, pag. 229.

acceptare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, instanța remitea creditorului documentele originale. Ordonanța judecătorească putea fi atacată în ordinea generală în Judecătoria proviniciei, termenul începînd să curgă pentru debitor din momentul primirii notificării privind punerea în executare, iar pentru creditor – din momentul emiterii încheierii de refuz a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești.

Prin Decizia Comitetului Executiv Central al RSFSR din 29 noiembrie 1928 privind modificarea codurilor RSFSR, a fost aprobată abrogarea Capitolului XXIV intitulat Privind eliberarea ordonanței judecătorești asupra actelor (art. 210-219) al Codului de procedură civilă al RSFSR din 1923.

Pentru comparație, CPC al RSSU adoptat la 30 iulie 1924, în vigoare din 1 octombrie 1924, aplicat pe teritoriul RASSM din momentul creării acesteia în componența RSSU, la fel cuprindea prevederi detaliate cu privire la ordonanța judecătorească, care era atribuită la categoria de cauze examinate în procedura specială. În capitolul XX intitulat Procedura specială, erau reglementate două situații cînd instanța de judecată putea elibera ordonanță judecătorească. Primul caz era menționat în Capitolul XXI al CPC al RSSU din 1924, intitulat Despre ordonanța judecătorească în cauzele privind averea rămasă în urma celor decedați, care cuprindea cinci articole: art.194 - 198. Nemijlocit art. 195 al CPC al RSSU stipula cazurile cînd instanța de judecată, în caz de necesitate, putea emite ordonanță judecătorească privind eliberarea din averea rămasă în urma celui decedat a sumelor, necesare pentru acoperirea cheltuielilor legate de: a) înmormîntare; întreținerea persoanelor aflate la întreținerea celui decedat; c) plata obligațiilor persoanei decedate ce reies din contractele colective și individuale de muncă; d) transmiterea averii spre păstrare în alt loc decît cel unde se afla aceasta la momentul respectiv; e) acte de administrare a averii. Lista cazurilor cînd putea fi emisă ordonanță judecătorească era exhaustivă. La primirea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, instanța verifica mărimea cheltuielilor efectuate, probele anexate, iar în caz de necesitate, putea cere înfățișarea persoanelor interesate. Dacă însă se constata un litigiu de drept din partea persoanei interesate, instanța, conform art. 193 al CPC al RSSU, avea dreptul de a înceta examinarea cauzei în procedura specială și să le ofere părților posibilitatea examinării cauzei în procedura în acțiune civilă. Confrom reglementărilor procesuale menționate, aceasta constituia dreptul și nicidecum obligația instanței, întrucît nu orice litigiu declarat de persoana interesată ducea la încetarea procesului, ci doar acela care avea importanță esențială și cînd soluționarea acestuia impunea examinarea detaliată a circumstanțelor cauzei în ordinea acțiunii civile.

Considerăm că, în cazul analizat, ordonanța judecătorească nu poate fi considerată drept act cu care se încheia examinarea cauzei în ordinea procedurii în ordonanță, ci mai degrabă ca o dispoziție unipersonală a judecătorului emisă în situații specifice invocate de cel care administra averea rămasă în urma persoanei decedate, în legătură cu necesitatea obiectivă de efectuare a unor cheltuieli din suma averii rămase în urma persoanei decedate, întrucît dispoziția judecătorului sub denumirea de ordonanță judecătorească era emisă în cadrul procesului intentat în scopul determinării succesorilor legali ai persoanei decedate.

Capitolul XXIV al CPC al RSSU din 1924, intitulat Privind eliberarea ordonanței judecătorești asupra actelor, era la fel inclus în Partea a treia dedicată procedurilor speciale. Procedura de eliberare a ordonanțelor judecătorești asupra actelor era reglementată de nouă articole – art. 201- 219 ale CPC al RSSU din 1924. Art. 210 al CPC al RSSU din 1924 stipula că ordonanța judecătorească se eliberează pentru încasarea sumelor bănești și pretențiilor privind restituirea sau transmiterea bunurilor, ce rezultă din: a) protestele de cambie; b) actele pentru care este stabilită autentificarea notarială obligatorie, întocmite în modul corespunzător; c) tranzacții de împăcare de orice fel, încuviințate de către instanța de judecată; d) acorduri privind plata pensiei de întreținere pentru copii și soț, întocmite conform legii; e) cărților de plată a salariului sau a borderourilor de plată care le înlocuiesc; f) obligațiilor eliberate de către organizațiile sătești și săteni în legătură cu procurarea de la instituțiile de stat și organizațiile cooperatiste a bunurilor cu amănuntul cu precizarea plăților pentru mașinile agricole și alte echipamente (obligațiile sătești); g) contractele privind asigurarea obligatorie de stat; h) contractele și obligațiile întocmite sau eliberate în baza operațiunilor de depozit, împrumut și comisie ale Băncii Centrale de Economii Sătești, în cazul în care pretențiile sunt înaintate de banca în cauză; i) documentele care stabilesc depășirea termenului de plată a ratelor din creditul individual eliberat de către cooperativele de consum și asociațiile cooperatiste; j) în alte cazuri prevăzute expres de lege; k) cărțile de plată sau contractele individuale de muncă în forma scrisă în cazul înaintării pretențiilor privind evacuarea lucrătorui la domiciliu din încăperea de serviciu oferită de către angajator, dacă pe documentele în cauză există înscrierea semnată de către lucrător sau confirmată de către asociația profesională despre încetarea contractului de muncă, în care este stabilit termenul de evacuare din încăperii a lucrătorului.

La cererea de eliberare a ordonanței judecătorești era obligatoriu de anexat documentul în original în baza căruia era înaintată pretenția. Copiile de pe document, chiar dacă erau confirmate prin semnătura organului împuternicit, nu erau admise. Procedura în ordonanță putea fi angajată doar în pricinile în care erau înaintate pretenții incontestabile și doar în cazurile expres prevăzute de art. 210 al CPC al RSSU din 1924. Totuși, prin lege materială puteau fi prevăzute și alte cazuri când instanța avea dreptul să elibereze ordonanță judecătorească. Se cere de menționat, că ordonanța judecătorească nu putea fi eliberată pe baza unui act autentificat notarial dacă forma autentică a acestuia nu era indicată în lege. Ordonanța judecătorească nu putea fi eliberată în cazurile când: a) pretenția era înaintată față de organele de stat, cu excepția cazului când calitatea de creditor o avea organizația cooperatistă și pretenția față de întreprinderea de stat se baza pe protestul cambiei; b) dacă din ziua scadenței plății au trecut mai mult de două luni; c) când pentru stabilirea drepturilor creditorului era necesar de a prezenta probe suplimentare; d) când obligația debitorului nu reieșea direct din documentul pe care se baza pretenția creditorului; e) când nemijlocit în document era stipulat că executarea obligației depindea de condițiile ce trebuiau dovedite în prealabil.

(Continuare în numărul următor)